

จดหมายข่าว

พลิบ

ก้าวใหม่การวิจัยและพัฒนากการเกษตร

2

รายงาน

- สัมโพนธ์ กวก. พิจิตร 1

6

ฉีกซอง

- พืชควบคุมเฉพาะ
เฉพาะปัจจุบัน

14

ขอคุยด้วยคน

- พะยอม ต้นไม้ประจำ
กรมวิชาการเกษตร

16

จากโต๊ะบอกร

- การสูญเสียในกระบวนการ
ผลิตถั่วเหลือง

รายงาน

นवलศรี โชตินันท์

ส้มโอเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญอีกชนิดหนึ่ง แหล่งปลูกที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดพิจิตร สมุทรสงคราม นครปฐม ปราจีนบุรี เชียงราย ชัยนาท ชัยภูมิ กาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช

พันธุ์ส้มโอที่เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ พันธุ์ทองดี พันธุ์ขาวใหญ่ พันธุ์ขาวแตงกวา พันธุ์ขาวน้ำผึ้ง พันธุ์ท่าข่อย และพันธุ์ทับทิมสยาม โดยทั่วไปส้มโอให้ผลผลิตตลอดทั้งปี ผลผลิตออกสู่ตลาดมากที่สุด ในช่วงเดือนกรกฎาคม-กันยายน ผลผลิตส่วนใหญ่จะบริโภคในประเทศ มีรายงานจากกรมวิชาการเกษตร ปี 2565 รายงานว่า ประเทศไทยสามารถส่งออกส้มโอผลสดไปจำหน่ายในต่างประเทศได้จำนวน 29 ประเทศ โดยมีตลาดหลักที่สำคัญ ได้แก่ จีน และมาเลเซีย ในปี 2564 ประเทศไทยส่งออกส้มโอจำนวน 29,782 ตัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 903 ล้านบาท ปัจจุบันประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย คือ จีน เวียดนาม และฮ่องกง และประเทศคู่แข่งที่สำคัญ คือ อิสราเอล และเวียดนาม โดยสายพันธุ์ที่เป็นที่นิยมในต่างประเทศ คือ พันธุ์ทองดี และพันธุ์ทับทิมสยาม

ส้มโอพันธุ์

กวาง. พิจิตร 1

คุณดรุณี เฟื่องฤกษ์ นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่า พันธุ์ส้มโอที่เป็นที่นิยมของผู้บริโภค และมีการปลูกเพื่อการส่งออก ได้แก่ พันธุ์ทองดี พันธุ์ขาวน้ำผึ้ง พันธุ์ขาวแตงกวา และพันธุ์ท่าซ้อย

เนื่องจากปัจจุบันพบว่าการผลิตส้มโอในแต่ละพื้นที่เกษตรกรมักนำพันธุ์ที่นิยมจากต่างถิ่นเข้ามาปลูกทำให้เกิดความหลากหลายของสายพันธุ์ ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพต่ำ ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ และการผลิตส้มโอเพื่อการส่งออก พบปัญหาความแปรปรวนของลักษณะประจำพันธุ์ คุณภาพไม่เป็นไปตามความต้องการของคู่ค้าและผู้บริโภค ดังนั้นศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพิจิตร จึงทำการพัฒนาพันธุ์ส้มโอใหม่ ๆ ให้มีความหลากหลายทั้งในด้านรสชาติและสีเนื้อ ทนทานต่อโรคและแมลง ให้ผลผลิตสูง มีคุณภาพดี และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ นอกเหนือจากพันธุ์ที่ปลูกเป็นการค้า

คุณดรุณี กล่าวว่า การคัดเลือกสายต้นจากการเพาะเมล็ด เป็นวิธีการหนึ่งในการปรับปรุงพันธุ์ส้มโอ ซึ่งจะเป็นผลดีสำหรับเป็นทางเลือกให้เกษตรกร สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นการเพิ่มโอกาสทางการตลาด ตลอดจนการส่งออกในอนาคตเพื่อตอบสนองของผู้บริโภคต่อไป

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพิจิตร ร่วมกับศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย วางแผนการดำเนินงาน ในการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ส้มโอให้ได้ผลผลิตสูง คุณภาพดีเหมาะสมสำหรับส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกเป็นการค้า และสามารถเจริญเติบโตปรับตัวได้ดีในแหล่งปลูกต่าง ๆ

ขั้นตอนการปรับปรุงพันธุ์

ดำเนินการคัดเลือกสายต้นที่ได้จากการเพาะเมล็ด เปรียบเทียบพันธุ์ การเตรียมพันธุ์เพื่อทดสอบ ในแปลงเกษตรกรและศูนย์วิจัย ทดสอบพันธุ์ และประเมินคุณภาพด้านการบริโภค โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การคัดเลือกสายต้นที่ได้จากการเพาะเมล็ด

ปี 2545-2549 คัดเลือกสายต้นส้มโอที่ได้จากการเพาะเมล็ด 200 สายต้น ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกเบื้องต้น คือ เป็นต้นส้มโอที่มีการเจริญเติบโตดี ให้ผลผลิตคุณภาพดีเทียบเท่า หรือดีกว่า ส้มโอพันธุ์ที่เป็นต้นแม่ ผลผลิตมีรสชาติดี ไม่มีรสขม เปลือกผลหนา เหมาะสำหรับการเก็บเป็นเวลานาน และทนการกระแทกจากการขนส่ง สามารถคัดเลือกได้สายต้นส้มโอที่มีรสชาติดี 30 สายต้น ในจำนวนดังกล่าว พบว่าสายต้นที่ให้ผลผลิตที่มีลักษณะดีเด่น 10 สายต้น ได้แก่ สายต้นท่าชัย 23 ท่าชัย 30 ท่าชัย 32 ท่าชัย 39 ท่าชัย 48 ท่าชัย 73 ท่าชัย 90 ท่าชัย 109 ท่าชัย 130 และท่าชัย 180

2. การเปรียบเทียบพันธุ์

ปี 2550-2555 การเปรียบเทียบส้มโอที่คัดเลือกจากสายต้นเพาะเมล็ด วางแผนการทดลองแบบ Randomize complete block design (RCB) จำนวน 4 ซ้ำ 10 กรรมวิธี ประกอบด้วยส้มโอสายต้นคัดเลือก ได้แก่ สายต้นท่าชัย 23 ท่าชัย 30 ท่าชัย 32 ท่าชัย 39 ท่าชัย 48 ท่าชัย 73 ท่าชัย 90 ท่าชัย 109 ท่าชัย 130 และท่าชัย 180 โดยมีพันธุ์การค้า 2 พันธุ์ คือ พันธุ์ทองดี และพันธุ์ขาวน้ำผึ้ง เป็นพันธุ์เปรียบเทียบ ปลูกที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพิจิตร และศูนย์วิจัยพืชสวนสุโขทัย พบว่า สายต้นท่าชัย 32 เจริญเติบโต และให้ผลผลิตดีทั้งสองสถานที่

3. การเตรียมพันธุ์เพื่อทดสอบในแปลงเกษตรกรและศูนย์วิจัย

ปี 2556 ขยายพันธุ์ส้มโอโดยการเสียบยอด เพื่อนำไปทดสอบในแปลงเกษตรกรและศูนย์วิจัย ในแหล่งปลูก 3 แหล่ง ได้แก่ แปลงเกษตรกรจังหวัดพิจิตร แปลงเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ และศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย

4. การทดสอบพันธุ์

ปี 2557-2564 ทดสอบสายต้นส้มโอจากการเพาะเมล็ดที่ผ่านการคัดเลือกเปรียบเทียบ ไม่มีการวางแผนการทดลอง เป็นการปลูกเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธี t-test ได้แก่ สายต้นทดสอบ 1 สายต้นคือ ท่าชัย 32 เปรียบเทียบกับพันธุ์ทองดี โดยปลูก 15 ต้นต่อกรรมวิธี ในแหล่งปลูก 3 แหล่ง ได้แก่ แปลงเกษตรกรจังหวัดพิจิตร แปลงเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ และศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย เมื่ออายุต้น 6-7 ปี ทั้งในด้านการเจริญเติบโต ผลผลิต คุณภาพในการบริโภคการยอมรับของเกษตรกรและผู้บริโภค ได้สายต้นที่เหมาะสมและมีลักษณะเด่น คือ สายต้นท่าชัย 32 มีการเจริญเติบโตดี น้ำหนักผลผลิตเฉลี่ย 1,225 กิโลกรัมต่อไร่ จำนวนผล 1,080 ผลต่อไร่ ขนาดผลค่อนข้างใหญ่ น้ำหนักผลเฉลี่ย 1.16 กิโลกรัมต่อผล เนื้อกึ่งสีขาว อมชมพูอ่อน ลักษณะกึ่งนิ่ม รสชาติหวาน และปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ 11.6 องศาบริกซ์ มีกลิ่นหอมเฉพาะตัว เปรียบเทียบกับพันธุ์ทองดี น้ำหนักผลผลิตเฉลี่ย 743 กิโลกรัมต่อไร่ จำนวนผล 720 ผลต่อไร่ ขนาดผลค่อนข้างเล็ก น้ำหนักผลเฉลี่ย 0.94 กิโลกรัมต่อผล และมีปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ 10.4 องศาบริกซ์

5. การประเมินความพึงพอใจในคุณภาพการบริโภค

ความพึงพอใจของการประเมินคุณภาพในด้านรสชาติ สี และเนื้อสัมผัสของส้มโอสายต้นทำชัย 32 พบว่า ผู้บริโภคจังหวัดพิจิตรมีความพึงพอใจมาก ผู้บริโภคจังหวัดชัยภูมิมีความพึงพอใจมากที่สุด และผู้บริโภคจังหวัดเชียงรายมีความพึงพอใจปานกลาง ส่วนส้มโอพันธุ์ทองดี (พันธุ์เปรียบเทียบ) พบว่า ผู้บริโภคจังหวัดพิจิตรมีความพึงพอใจปานกลาง ผู้บริโภคจังหวัดชัยภูมิมีความพึงพอใจมาก และผู้บริโภคจังหวัดเชียงรายมีความพึงพอใจปานกลาง

คุณดรุณี กล่าวว่า ผู้ที่จะปลูกส้มโอที่พัฒนาปรับปรุงพันธุ์ขึ้นมาใหม่นี้ ขอแนะนำให้ปลูกในพื้นที่สภาพดินโปร่งร่วนซุย ที่มีอินทรีย์วัตถุมาก ระบายน้ำได้ดี ได้แก่ พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เช่น จังหวัดพิจิตร พื้นที่ภาคเหนือตอนบน เช่น จังหวัดเชียงราย และพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดชัยภูมิ

อย่างไรก็ตาม การปลูกส้มโอ มีข้อควรระวังและมีข้อจำกัด คือ การเก็บเกี่ยว ควรเก็บเกี่ยวเมื่อผลส้มโอมีอายุ 210-225 วัน โดยนับจากเริ่มติดผลจนกระทั่งเก็บเกี่ยว จะทำให้ได้คุณภาพและรสชาติที่ดีที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับพันธุ์ทองดีจะเก็บเกี่ยวเมื่อผลมีอายุ 225-240 วัน

ตั้งชื่อ “ส้มโอพันธุ์ กวก. พิจิตร 1”

คุณดรุณี กล่าวว่า เนื่องจากการเปรียบเทียบพันธุ์ และการทดสอบพันธุ์ส้มโอสายต้นทำชัย 32 ดำเนินงาน โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพิจิตรเป็นหลัก จึงตั้งชื่อพันธุ์ว่า **ส้มโอพันธุ์ กวก.พิจิตร 1** และมีชื่อภาษาอังกฤษว่า **“Pummelo DOA Phichit 1”**

เกษตรกรที่สนใจจะปลูกส้มโอพันธุ์ กวก. พิจิตร 1 ติดต่อสอบถามและขอข้อมูลเพิ่มเติมที่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพิจิตร เลขที่ 13 ม.6 ต.โรงช้าง อ.เมือง จ.พิจิตร โทรศัพท์ 0 5699 0035 หรือ 0 5699 0040

พืชควบคุมเฉพาะ -เฉพาะปัจจุบัน

พืชควบคุมเฉพาะตามกฎหมายกักพืช

พระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ได้กำหนดความหมายของ “พืชควบคุมเฉพาะ” หมายความว่า พืชที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นที่ต้องมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบเชื้อจุลินทรีย์หรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ตามข้อกำหนดของประเทศผู้นำเข้าก่อนส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่า พืชควบคุมเฉพาะหมายความว่า เป็นพืช หรือผลผลิตพืชภายในประเทศ และได้ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นพืชควบคุมเฉพาะ การส่งออกจะต้องมีใบรับรองสุขอนามัย (Health Certificate) กำกับด้วย นอกเหนือจากใบรับรองสุขอนามัยพืช (Phytosanitary Certificate) ซึ่งจะต้องมีประกอบอยู่แล้ว โดยจะประกาศกำหนดชื่อ ประเภท ชนิด หรือลักษณะของพืช เชื้อจุลินทรีย์ สารตกค้าง หรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ตามข้อกำหนดของประเทศผู้นำเข้า ทั้งนี้ เพื่อเป็นการควบคุมพืชที่ส่งออกให้มีสุขอนามัยและคุณภาพดีตรงตามข้อกำหนดของประเทศผู้นำเข้า ซึ่งจะทำให้สามารถส่งพืชควบคุมเฉพาะเหล่านั้นไปขายแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้

กรมวิชาการเกษตรได้รับการแจ้งการตรวจพบการปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ในพืชผักส่งออกจากไทยไปนอร์เวย์ จนเป็นสาเหตุการระงับการนำเข้าชั่วคราว การตรวจพบสารเคมีตกค้างเกินค่าที่กำหนดและสารเคมีตกค้างที่ไม่อนุญาตให้ใช้ในผักและผลไม้ส่งออกไปยังสหภาพยุโรป การตรวจพบซิลเฟอร์ไดออกไซด์ในลำไยสดส่งออกไปสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน การตรวจพบสารเคมีตกค้างในมะม่วงกระเจี๊ยบเขียว หน่อไม้ฝรั่ง ส่งออกไปญี่ปุ่น การตรวจพบสารเคมีตกค้างในหน่อไม้ฝรั่งส่งออกไปไต้หวัน รวมถึงการตรวจพบสารเคมีตกค้างในผักซีไทยส่งออกไปสิงคโปร์ ดังนั้น การกำหนดพืชควบคุมเฉพาะจึงขึ้นกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการได้รับการแจ้งเตือนการตรวจพบจากประเทศผู้นำเข้า ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อมาตรการที่เข้มงวดขึ้นของประเทศผู้นำเข้าตามที่กล่าวมา กรมวิชาการเกษตรจึงนำมาตรการกำหนดให้เป็นพืชควบคุมเฉพาะมาบังคับใช้ภายใต้พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ตัวอย่างพืชควบคุมเฉพาะ เช่น พืชที่ส่งออกไปญี่ปุ่น ประกอบด้วย ทูเรียน ลำไย ลิ้นจี่ มังคุด ส้มโอ มะม่วง มะละกอ ขิง ถั่วฝักยาว คენห่า กวางตุ้ง พริกสดและพริกแห้ง หน่อไม้ฝรั่ง ผักซีไทย กระเจี๊ยบเขียว ขึ้นฉ่าย ผักซีฝรั่ง ผักซีลาว โหระพา กะเพรา ผักเป็ด ผักขม ผักขมขี้หว่าน ใบและเมล็ดแมงลัก สะระแหน่ ผักแพรว ใบบัวบก ถั่วลันเตา กะหล่ำปลี ส้มป่อย ชะอม ใบมะกรูด ผักกระเฉด ตะไคร้ และลูกเดือย พืชที่ส่งออกไปสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน ได้แก่ ผลสดของลำไยและมะละกอ พืชที่ส่งออกไปไต้หวัน ได้แก่ หน่อไม้ฝรั่ง พืชที่ส่งออกไปสิงคโปร์ ได้แก่ ทูเรียน ลำไย ลิ้นจี่ มังคุด ส้มโอ มะม่วง ขิง ถั่วฝักยาว คენห่า กวางตุ้ง พริก หน่อไม้ฝรั่ง ผักซีไทย และกระเจี๊ยบเขียว

ในกลุ่มของสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐ-สวิส ประกอบด้วย ทูเรียน ลำไย ลิ้นจี่ มังคุด ส้มโอ มะม่วง มะละกอ ขิง หน่อไม้ฝรั่ง กระเจี๊ยบเขียว ถั่วฝักยาว คะน้า กวางตุ้ง พริก ผักชีไทย และมะเขือ ส่วนกลุ่มของสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และไอร์แลนด์ ประกอบด้วย หน่อไม้ฝรั่ง ผักขะแยง ผักแพรว ต้นหอม กุยช่าย ชะอม ตะไคร้ ผักบุ้ง ผักแว่น ผักกระเฉด ใบบัวบก ใบชะพลู ผักโขม ผักปลั่ง พริก ถั่วฝักยาว ผักชีไทย ผักชีฝรั่ง กะเพรา โหระพา สะระแหน่ และขึ้นฉ่าย โดยในส่วนของไอร์แลนด์จะเพิ่มมะละกอมารีก 1 ชนิด ซึ่งพืชผักดังกล่าวต้องได้รับการตรวจสอบว่าปลอดจากเชื้อจุลินทรีย์ *Escherichia coli* และ *Salmonella sp.* สำหรับการส่งออกไปยังสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และไอร์แลนด์ หรือเม็กซิโกลูกเต๋อย พริกแห้ง ที่ส่งไปญี่ปุ่น ต้องได้รับการตรวจสอบสารอะฟลาทอกซิน บี 1 (Aflatoxin B1) และลำไยสดที่ส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องได้รับการตรวจสอบสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เป็นต้น

สำหรับใบรับรองสุขอนามัย (Health Certificate) ที่ใช้สำหรับพืชควบคุมเฉพาะ เป็นการรับรองว่าพืชควบคุมเฉพาะดังกล่าวปลอดจากเชื้อจุลินทรีย์หรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมนุษย์ ตามข้อกำหนดของประเทศผู้นำเข้า ถือว่าการออกใบรับรองสุขอนามัยเป็นมาตรการบังคับสำหรับผู้ส่งออกพืชควบคุมเฉพาะที่ต้องดำเนินการ ใบรับรองสุขอนามัยดังกล่าวไม่ได้เกี่ยวข้องกับกรรับรองศัตรูพืชแต่อย่างใด ดังนั้น จึงไม่ได้ดำเนินการโดยด่านตรวจพืช แต่ดำเนินการโดยหน่วยงานที่กรมวิชาการเกษตรมอบหมายตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด ซึ่งก็คือกองพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช กรมวิชาการเกษตร ดังนั้น การส่งออกพืชควบคุมเฉพาะไปยังประเทศดังกล่าวจะต้องดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนด

ภาพของพืชควบคุมเฉพาะ

ในช่วงปี 2552 กรมวิชาการเกษตรได้ออกประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบรับรองสุขอนามัย ซึ่งในประกาศดังกล่าวได้มีการกำหนดมาตรฐาน GAP และ GMP มาบังคับใช้ในระบบการควบคุม กำกับกับการส่งออกสินค้าพืชอย่างชัดเจน สอดคล้องกับที่สหภาพยุโรปได้เพิ่มความเข้มงวดกับสินค้าไทย ตั้งแต่ปี 2552 ภายใต้กฎระเบียบสหภาพยุโรปว่าด้วยการเพิ่มระดับการควบคุมสินค้านำเข้าที่มีแหล่งกำเนิดจากพืช (Regulation 669/2009) ต่อมาในปี 2556 ได้มีประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดพืชเป็นพืชควบคุมเฉพาะ ฉบับแรก และเพิ่มเติมต่อมาอีก 2 ฉบับ ในปี 2558 และ ปี 2559 ตามลำดับ โดยในปี 2558 กรมวิชาการเกษตรได้ปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ โดยถ่ายโอนการตรวจสอบรับรองโรงงานผลิตสินค้าพืชให้หน่วยรับรองภาคเอกชนดำเนินการ โดยที่การส่งออกพืชควบคุมเฉพาะต้องขึ้นทะเบียนโรงงานผลิตสินค้าพืชกับกรมวิชาการเกษตรเช่นเดิม

เมื่อพิจารณาข้อมูลการแจ้งเตือน พบว่าในปี 2561-2565 ได้รับการแจ้งเตือนตรวจพบ Cypermethrin ในมะม่วง Profenofos ในกระเจี๊ยบเขียว และ Procymidone ในทูเรียนส่งออกไปญี่ปุ่น พบ Chlorfenapyr ,Fipronil, Buprofezin ในหน่อไม้ฝรั่งส่งออกไปไต้หวัน พบ Carbofuran, Flusilazole, Profenofos ในผักชีไทยส่งออกไปสิงคโปร์ และตรวจพบซัลเฟอร์ไดออกไซด์ในลำไยสดส่งออกไปสาธารณรัฐประชาชนจีน และยังพบในพืชที่ไม่ใช่พืชควบคุมเฉพาะเช่นเดียวกัน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบของประเทศผู้นำเข้า เช่น สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น มีการปรับเพิ่ม/ลดความเข้มงวดตรวจสอบสินค้านำเข้าจากไทย รวมถึงสหราชอาณาจักรถอนตัวจากการเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป (Brexit) ซึ่งจากข้อมูลของกองพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช ยังพบว่ามีการแจ้งเตือนภายหลังการ Brexit และสหภาพยุโรปอย่างต่อเนื่อง ประเด็นดังกล่าวจึงยังคงเป็นปัญหาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถยืนยันได้ว่าระบบการควบคุมของประเทศไทยยังคงสามารถรักษามาตรฐานของสินค้าไว้ได้

สำหรับคุณสมบัติของผู้ขอใบรับรองสุขอนามัย กำหนดให้จดทะเบียนเป็นผู้ส่งออกกับกรมวิชาการเกษตร และต้องมีแปลงเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบ การจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (Good Agricultural Practices : GAP) มีโรงคัดบรรจุสินค้า ที่ได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานตามหลักปฏิบัติที่ดี ในการผลิต (Good Manufacturing Practices : GMP) และหาก เป็นการส่งออกผลไม้ไปสหภาพยุโรป ต้องมีโรงคัดบรรจุ ที่ได้รับการรับรอง HACCP หรือประยุกต์ใช้หลักการ HACCP และกรณีส่งลำไยสดไปสาธารณรัฐประชาชนจีน ต้องได้รับการรับรองหลักปฏิบัติที่ดีสำหรับกระบวนการผลิตลำไยสดด้วย ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ โดยจะต้องยื่นคำขอก่อนการส่งออก อย่างน้อย 7 วัน ผลการทดสอบที่ยื่นประกอบต้องเป็นการ ส่งตัวอย่างไปยังห้องปฏิบัติการทดสอบที่กรมวิชาการเกษตร ให้การยอมรับความสามารถ และใบรายงานผลการทดสอบ ต้องมีอายุไม่เกิน 14 วัน นับจากวันที่ระบุในใบรายงาน และ โรงคัดบรรจุและแปลงเกษตรกรผ่านการพิจารณาหลักเกณฑ์ การให้สิทธิประโยชน์แก่โรงคัดบรรจุในการออกใบรับรอง ไม่เกิน 30 วัน ตามเงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งใบรับรองสุขอนามัย ดังกล่าวจะใช้ประกอบการขอใบรับรองสุขอนามัยพืชในลำดับ ต่อไป

ใบรับรองสุขอนามัยพืชกับพืชควบคุม เฉพาะ:

ท่านผู้อ่านจะเห็นได้ว่า การส่งออกพืชควบคุม เฉพาะมีข้อกำหนดที่เพิ่มเติมจากการส่งออกพืชโดยทั่วไป โดยส่วนที่ยังคงต้องดำเนินการเหมือนพืชทั่วไป คือ การขอ ใบรับรองสุขอนามัยพืชประกอบการส่งออก ซึ่งหลักเกณฑ์ เงื่อนไขการขอและออกใบรับรองสุขอนามัยพืชสำหรับพืช ควบคุมเฉพาะดังกล่าว จะแตกต่างจากพืชที่ไม่ถูกประกาศ ให้เป็นพืชควบคุมเฉพาะ เนื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการออกใบรับรองสุขอนามัยพืช คือ ด่านตรวจพืชและ กลุ่มบริการส่งออกสินค้าเกษตร จะต้องมีการเรียกดูใบ รับรองสุขอนามัยประกอบกับการขอและออกใบรับรอง สุขอนามัยพืชด้วย รวมทั้งมีการกำหนดมาตรการใน การกำกับดูแล หากพบว่ามีกรณีแจ้งเตือนจากประเทศ ปลายทางว่าตรวจพบการติดเชื้อการนำเข้า

มาตรการดังกล่าวถูกกำหนดไว้เป็นพิเศษใน ประเทศที่มีความเสี่ยงสูง เช่น กรณีของสหภาพยุโรป นอร์เวย์และสมาพันธ์รัฐสวิส โดยกรมวิชาการเกษตร ได้ออกประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและออกใบรับรองสุขอนามัยพืช สำหรับสินค้าผักผลไม้ส่งออกปสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และ สมาพันธ์รัฐสวิส เมื่อปี 2556 สาระสำคัญในประกาศฉบับ ดังกล่าว กำหนดให้ผู้ขอใบรับรองรองสุขอนามัยพืชต้อง จัดเตรียมสินค้าทั้งหมดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจก่อน เวลาส่งออกไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง แสดงรายชื่อพืช ปริมาณหรือน้ำหนักไว้ที่กล่องภาชนะบรรจุในที่สามารถเห็นได้ชัดเจน ไม่บรรจุสิ่งอื่นใดนอกเหนือจากพืชตามที่ได้แจ้งไว้ในคำขอ และในบัญชีรายชื่อพืชที่แนบมากับคำขอ แยกบรรจุพืช แต่ละชนิด โดยในแต่ละกล่องต้องไม่ปะปนพืชต่างชนิดกัน เพื่อความสะดวกในการสุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบ เว้นแต่ ในลักษณะพร้อมประกอบอาหาร หรือบรรจุรวมอยู่ใน บรรจุภัณฑ์ย่อยเดียวกันน้ำหนักรวมไม่เกิน 500 กรัม

ตามประกาศดังกล่าว กำหนดไว้ว่ากรณีตรวจพบการชุกซ่อนพืชซึ่งไม่แสดงในใบคำขอใบรับรองสุขอนามัยพืช หากตรวจพบ ณ สถานที่ให้บริการส่งออกในครั้งที่ 1 จะปฏิเสธการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับสินค้าทั้งหมด และแจ้งเตือนผู้ส่งออกเป็นหนังสือ หากตรวจพบครั้งที่ 2 ภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ได้รับการแจ้งเตือนเป็นหนังสือในครั้งที่ 1 จะดำเนินการปฏิเสธการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับสินค้าทั้งหมด และงดการให้บริการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชเป็นเวลา 30 วันนับจากวันถัดจากวันที่ถูกตรวจพบ กรณีการได้รับแจ้งจากประเทศผู้นำเข้า พนักงานเจ้าหน้าที่จะแจ้งเตือนผู้ส่งออกเป็นหนังสือและงดการให้บริการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชเป็นเวลา 30 วันนับจากวันที่แจ้งไว้ในหนังสือแจ้งเตือน

สำหรับการตรวจพบแจ้งปริมาณหรือน้ำหนักของพืชไม่ตรงกับที่ส่งออก หากตรวจพบ ณ สถานที่ให้บริการส่งออกในครั้งที่ 1 พนักงานเจ้าหน้าที่คัดชนิดพืชนั้นออกทั้งหมดและออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับพืชที่เหลือและทำการแจ้งเตือนผู้ส่งออกเป็นหนังสือ และหากตรวจพบการกระทำผิดครั้งที่ 2 ภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ได้รับการแจ้งเตือนเป็นหนังสือในครั้งที่ 1 พนักงานเจ้าหน้าที่จะปฏิเสธการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับสินค้าทั้งหมด และการส่งออกในครั้งต่อไปให้เปิดตรวจสินค้าทั้งหมดต่อเนื่อง 30 ครั้ง หรือภายในระยะเวลา 6 เดือน และเมื่อพบการกระทำผิดเป็นครั้งที่ 3 ในช่วงระยะเวลา 6 เดือน ปฏิเสธการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชกับสินค้าทั้งหมด และงดการให้บริการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชเป็นเวลา 30 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ถูกตรวจพบ สำหรับการได้รับแจ้งจากประเทศผู้นำเข้า ในครั้งที่ 1 จะแจ้งเตือนผู้ส่งออกเป็นหนังสือ เมื่อได้รับการแจ้งเตือนครั้งที่ 2 ภายในระยะเวลา 30 วันนับจากวันที่ได้รับการแจ้งเตือนเป็นหนังสือครั้งที่ 1 พนักงานเจ้าหน้าที่จะงดการให้บริการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับผู้ส่งออกรายนั้นเป็นเวลา 30 วันนับจากวันที่แจ้งไว้ในหนังสือแจ้งเตือน

สำหรับการตรวจพบศัตรูพืชกักกันหรือศัตรูพืชชนิดที่ได้รับการแจ้งเตือนจากประเทศผู้นำเข้า หากเป็นการตรวจพบ ณ สถานที่ให้บริการส่งออก ในครั้งที่ 1 ให้คัดพืชชนิดที่พบศัตรูพืชออกทั้งหมดจากสินค้าที่มาขอใบรับรองสุขอนามัยพืช และออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับพืชชนิดอื่นที่เหลือ แจ้งเตือนผู้ส่งออกเป็นหนังสือ และให้คำแนะนำแก่ผู้ส่งออกในการคัดสินค้าและตรวจศัตรูพืช ในกรณีมีเหตุจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่อาจไปให้คำแนะนำแก่ผู้ส่งออกในการคัดสินค้าและตรวจศัตรูพืช ณ แปลงเกษตรกร หรือโรงคัดบรรจุก็ได้ และหากตรวจพบศัตรูพืชในพืชชนิดเดิมเป็นครั้งที่ 2 ภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ได้รับการแจ้งเป็นหนังสือครั้งที่ 1 ให้คัดพืชชนิดที่พบศัตรูพืชออกทั้งหมดจากสินค้าที่มาขอใบรับรองสุขอนามัยพืชและออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับพืชชนิดอื่นที่เหลือ และงดการให้บริการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับพืชชนิดนั้นเป็นเวลา 15 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ถูกตรวจพบ และหากยังตรวจพบเป็นครั้งที่ 3 ภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ตรวจพบครั้งที่ 2 ให้คัดพืชชนิดที่พบศัตรูพืชออกทั้งหมดจากสินค้าที่มาขอใบรับรองสุขอนามัยพืช และออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับพืชชนิดอื่นที่เหลือ และงดการให้บริการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับพืชชนิดนั้น เป็นเวลา 30 วันนับแต่วันถัดจากวันที่ถูกตรวจพบ

กรณีการได้รับการแจ้งเตือนจากประเทศผู้นำเข้าครั้งที่ 1 พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการแจ้งเตือนผู้ส่งออกเป็นหนังสือและให้คำแนะนำแก่ผู้ส่งออกในการคัดสินค้าและตรวจศัตรูพืช และหากได้รับการแจ้งเตือนครั้งที่ 2 ภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือครั้งที่ 1 พนักงานเจ้าหน้าที่จะแจ้งเตือนผู้ส่งออกเป็นหนังสือและงดการให้บริการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับพืชชนิดที่ถูกตรวจพบศัตรูพืชเป็นเวลา 15 วันนับแต่วันที่แจ้งไว้ในหนังสือแจ้งเตือน และหากยังมีการแจ้งเตือนครั้งที่ 3 ภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาการงดการให้บริการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือครั้งที่ 2 จะดำเนินการแจ้งเตือนผู้ส่งออกเป็นหนังสือและงดการให้บริการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับพืชชนิดที่พบศัตรูพืชเป็นเวลา 30 วันนับแต่วันที่แจ้งไว้ในหนังสือแจ้งเตือน

มาตรการดังกล่าวสำหรับผู้ส่งออก นับว่าเป็นมาตรการที่เข้มงวด ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ส่งออกได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก อีกทั้งในมุมมองของผู้ส่งออกให้ความเห็นว่าการจัดการแมลงศัตรูพืชบางชนิดไม่สามารถจัดการได้ง่าย จึงมีโอกาสติดมากับสินค้าได้ ดังนั้นมาตรการที่เข้มงวดมากจนเกินไป อาจไม่เหมาะสมกับสถานการณ์การค้าในปัจจุบัน จึงเป็นเหตุให้กรมวิชาการเกษตรพิจารณามาตรการในการดำเนินการใหม่ ซึ่งกลุ่มบริการส่งออกสินค้าเกษตร สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร ได้พิจารณานำประเด็นดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการด้านกฎระเบียบและคณะกรรมการกักพืช ในการประชุมครั้งที่ 2/2567 เมื่อช่วงต้นเดือนเมษายน 2567 ที่ผ่านมาที่ประชุมเห็นชอบให้ปรับปรุงมาตรการใหม่โดยกรณีตรวจพบสินค้าผักผลไม้สดที่ไม่แสดงใบรับรองสุขอนามัยพืช โดยมีเจตนาปิดหรือชุกซ่อน ในกรณีตรวจพบ ณ สถานที่ให้บริการส่งออก ในครั้งที่ 1 พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ออกใบรับรองสุขอนามัยพืชสำหรับสินค้าผักผลไม้สดทุกชนิด และแจ้งเตือนการตรวจพบสินค้าผักผลไม้สดที่ไม่แสดงใบรับรองสุขอนามัยพืชของผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชเป็นหนังสือ

ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และหากตรวจพบครั้งที่ 2 ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ในครั้งที่ 1 พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชสำหรับการส่งออกสินค้าผักผลไม้สดทุกชนิดในการส่งออกครั้งดังกล่าว และแจ้งไม่ออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชสำหรับการส่งออกสินค้าผักผลไม้สดทุกชนิดไปประเทศปลายทางที่ถูกต้องครบถ้วนเป็นเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนการตรวจพบสินค้าผักผลไม้สดที่ไม่แสดงในคำขอใบรับรองสุขอนามัยพืชทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และหากได้รับแจ้งจากประเทศปลายทางให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งไม่ออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชสำหรับการส่งออกสินค้าผักผลไม้สดทุกชนิดไปประเทศปลายทางที่แจ้งเตือน เป็นเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

สำหรับการตรวจพบการแจ้งปริมาณ หรือน้ำหนักของสินค้าผักผลไม้สดไม่ตรงกับที่ส่งออก กรณีตรวจพบ ณ สถานที่ให้บริการส่งออก ในครั้งที่ 1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชคัดสินค้าผักผลไม้สดชนิดนั้นออกทั้งหมด และออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับสินค้าผักผลไม้สดชนิดที่เหลือ พร้อมทั้งแจ้งเตือนผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชเป็นหนังสือทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และหากตรวจพบในครั้งที่ 2 ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ในครั้งที่ 1 พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชสำหรับการส่งออกสินค้าผักผลไม้สดทุกชนิดในการส่งออกครั้งดังกล่าว พร้อมทั้งแจ้งเตือนผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชเป็นหนังสือทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยหากเป็นการได้รับการแจ้งเตือนจากประเทศปลายทาง ในครั้งที่ 1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งเตือนผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชเป็นหนังสือทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และหากได้รับการแจ้งซ้ำเป็นครั้งที่ 2 ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ในครั้งที่ 1 พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชสำหรับการส่งออกสินค้าผักผลไม้สดทุกชนิดไปประเทศปลายทางที่แจ้งเตือนเป็นเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

สำหรับการตรวจพบศัตรูพืชกักกันหรือศัตรูพืชเฝ้าระวัง หากเป็นการตรวจพบ ณ สถานที่ให้บริการส่งออกในครั้งที่ 1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชคัดสินค้าผักผลไม้สดชนิดที่ตรวจพบศัตรูพืชออกทั้งหมดและออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับสินค้าผักผลไม้สดชนิดที่เหลือ พร้อมทั้งแจ้งเตือนผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชเป็นหนังสือทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และหากตรวจพบเป็นครั้งที่ 2 ในสินค้าผักผลไม้สดชนิดเดิมภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ในครั้งที่ 1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชคัดสินค้าผักผลไม้สดชนิดที่ตรวจพบศัตรูพืชออกทั้งหมดและออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับสินค้าผักผลไม้สดชนิดที่เหลือ พร้อมทั้งแจ้งเตือนผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชเป็นหนังสือทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และหากตรวจพบซ้ำเป็นครั้งที่ 3 ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ในครั้งที่ 2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชคัดสินค้าผักผลไม้สดชนิดที่ตรวจพบศัตรูพืชออกทั้งหมดและออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับสินค้าผักผลไม้สดชนิดที่เหลือ และแจ้งไม่ออกใบรับรองสุขอนามัยพืชให้กับผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชสำหรับการส่งออกสินค้าผักผลไม้สดชนิดที่ตรวจพบศัตรูพืชไปสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐสวิส เป็นเวลา 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

สำหรับการได้รับการแจ้งเตือนจากประเทศปลายทาง กรณีสินค้าผักผลไม้สด นอกเหนือจากบัญชีรายชื่อตามประกาศ กรมวิชาการเกษตรว่าด้วย การออกใบรับรองสุขอนามัยพืช และ ใบรับรองสุขอนามัย สำหรับสินค้าพืชผักสดไปสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐสวิส กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการ โดยครั้งที่ 1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งเตือนผู้ขอ ใบรับรองสุขอนามัยพืชเป็นหนังสือทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และการตรวจพบศัตรูพืชในสินค้าผักผลไม้สดชนิดเดิมเป็นครั้งที่ 2 ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนทางไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ในครั้งที่ 1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งเตือนผู้ขอ ใบรับรองสุขอนามัยพืชเป็นหนังสือ และแจ้งไม่ออกใบรับรอง สุขอนามัยพืชให้กับสินค้าผักผลไม้สดชนิดที่ถูกตรวจพบศัตรูพืช ไปประเทศปลายทางที่แจ้งเตือนเป็นเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ไ้ รับหนังสือแจ้งเตือนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ กรณีสินค้าผัก ผลไม้สด ตามบัญชีรายชื่อตามประกาศกรมวิชาการเกษตรว่า ด้วยการออกใบรับรองสุขอนามัยพืช และใบรับรองสุขอนามัย

สำหรับสินค้าพืชผักสดไปสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐ สวิส ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งไม่ออกใบรับรอง สุขอนามัยพืช สำหรับการส่งออกสินค้าผักผลไม้สดชนิดนั้น ไปสหภาพยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐสวิส ให้กับผู้ขอ ใบรับรองสุขอนามัยพืช นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งทาง ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ จนกว่าผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืช จะเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพเป็น หนังสือ และได้รับความเห็นชอบจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หากผู้ขอใบรับรองสุขอนามัยพืชไม่ดำเนินการเสนอแนวทาง ในการแก้ไขปัญหา จะไม่สามารถขอใบรับรองสุขอนามัยพืช สำหรับการส่งออกสินค้าผักผลไม้สดชนิดนั้นไปยังสหภาพ ยุโรป นอร์เวย์ และสมาพันธรัฐสวิสได้ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ไม่สามารถแจ้งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ได้ ให้แจ้งผ่าน ช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างอื่นแทนก็ได้

ทั้งหมดนี้ คือ ประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับพืชควบคุมเฉพาะ ภายใต้อพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในปัจจุบัน โดยที่ร่างประกาศกรม วิชาการเกษตรล่าสุดที่ผ่านการ พิจารณาของคณะกรรมการกักพืช อยู่ระหว่างขั้นตอนของการเสนอ ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้มีผลบังคับใช้ต่อไป

(ขอบคุณ : กองพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐาน สินค้าพืช กลุ่มบริการส่งออกสินค้าเกษตร ด้านตรวจพืช ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ สำนักควบคุมพืชและวัสดุ การเกษตร/ภาพ-ข้อมูล)

คำถามนี้ขอรับหน้า

สวัสดี...ขอบคุณ

กองบรรณาธิการจดหมายข่าวพลีใบฯ กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

E-mail ang.moac@gmail.com

ผลิบ 13 | ฉบับที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2567

ขอคุยด้วยคน

จันทร์วิ จิตรสมาน

พะยอม ไม้ประจำ กรมวิชาการเกษตร

พะยอมเป็นต้นไม้ที่เจริญเติบโตช้า เมื่อปลูกแล้วใช้เวลาอีกหลายปี (บางคนบอกว่ามากกว่า 8 ปี) ถึงจะได้เห็นดอกพะยอมดอกแรก และหลังจากนั้นก็ออกดอกเพียงปีละหนึ่งครั้งเท่านั้น คุณสมบัติด้านระยะเวลาในการเจริญเติบโตของต้นพะยอมนี้เอง ที่ถูกนำมาเปรียบเปรยกับการกิจหลักของกรมวิชาการเกษตร คือ การวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับพืชและเครื่องจักรกลการเกษตร ซึ่งการทำงานวิจัยและพัฒนาเป็นงานที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการ เป็นงานที่ต้องคิดล่วงหน้า กำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน ต้องผ่านกระบวนการบ่มเพาะและสะสมองค์ความรู้ เมื่องานวิจัยสำเร็จจึงนำเสนอต่อสาธารณชน เพื่อให้ประชาชนได้นำไปใช้ประโยชน์ เสมือนดอกพะยอมที่จะแบ่งบานเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม ต้นพะยอมจึงถูกคัดเลือกให้เป็นต้นไม้ประจำกรมวิชาการเกษตร

ผลิใบ 14

ฉบับที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2567

พะยอม (*Shorea roxburghii* G.Don) เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ในวงศ์ยางนา ลำต้นสูง 15-30 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 3 เมตร เปลือกมีสีเทาเข้ม แตกเป็นร่องยาว ตกสะเก็ด เนื้อไม้มีสีเหลืองอมสีน้ำตาล เป็นไม้พลัดใบ ทรงพุ่มสวยงาม แตกกิ่งก้านจำนวนมาก ใบ ใบเดี่ยวออกสลับ รูปขอบขนาน ปลายมน โคนมน ขอบใบเรียบเป็นคลื่น ผิวใบเกลี้ยงเป็นมัน ยาว 12-18 เซนติเมตร กว้าง 6-8 เซนติเมตร ดอก สีขาวหรือเหลืองอ่อน กลิ่นหอม ออกเป็นช่อใหญ่ตามกิ่งและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ โคนเชื่อมติดกัน กลีบดอก 5 กลีบ เรียงเวียนกันแบบกึ่งหัน เมื่อดอกบานจะมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-2 เซนติเมตร เกสรตัวผู้ 15 อัน โดยจะออกดอกพร้อมกันเกือบทั้งต้นในช่วงเดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์ ผล เป็นผลแห้ง รูปทรงไข่และกระสวย ยาวประมาณ 2 เซนติเมตร ซ่อนตัวอยู่ในกระพุ้ง โคนมีปีก 5 ปีก ผลแก่สีน้ำตาลแดง เมล็ดเกลี้ยง ปลายมีติ่งแหลม เวลาแก่หลุดร่วงแล้วจะห่มด้วยปีกไปไกล ในหนึ่งผลจะมีเมล็ดเพียงหนึ่งเมล็ด ติดผลในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคมของทุกปี

ลักษณะใบของต้นพะยอม

<https://puttaboon.wordpress.com/>

การใช้ประโยชน์จากต้นพะยอม นอกจากจะใช้ในต้นสมุนไพร เช่น นำเปลือกลำต้นมาต้มน้ำดื่มแก้ท้องเดิน หรือใช้เป็นยาสมานแผลแล้ว ยังสามารถนำดอกอ่อนมาลวก เป็นผักจิ้มน้ำพริก ทำแกงส้ม ต้มจืด พัดน้ำมันหอย พัดกับไข่ ชุบไข่ทอด เป็นต้น

การขยายพันธุ์ ทำได้ด้วยการเพาะเมล็ดและการตอนกิ่ง แต่การเพาะเมล็ดจะเป็นวิธีที่นิยมมากกว่า ควรปลูกในพื้นที่ที่มีดินร่วนปนทราย สามารถระบายน้ำได้ดี ระยะปลูกที่เหมาะสมคือ 3x3 เมตร นำต้นกล้าที่มีความสูง 50-100 เซนติเมตร ตากแดด 1-2 สัปดาห์ แล้วจึงย้ายลงหลุมปลูกในแปลง (แนะนำให้ย้ายกล้าไม้หลังฝนตก) โดยก่อนแกะถุงปลูกออกให้นำส่วนรากจุ่มลงในน้ำ เพื่อให้รากดูดซึมน้ำจนอัมต้ว จะช่วยให้ต้นพะยอมมีอัตราการรอดตายสูง (ในกรณีฝนทิ้งช่วง) และควรรดน้ำ 3-4 วัน/ครั้ง เพื่อให้ต้นกล้าแข็งแรง หลังจากนั้นสามารถลดการให้น้ำลงได้ตามความเหมาะสม

โรคและแมลงศัตรูพืชที่สำคัญ ได้แก่ มอดเจาะไม้ (*Sphaerotrypes* spp.) ซึ่งจะทำลายเปลือกไม้และกระพี้ของไม้พะยอม และแมลงที่อยู่ใน Order Coleoptera จะทำลายไม้พะยอมภายหลังการตัดโค่นไม้ลงแล้ว โดยอาจให้สารเคมีกำจัดโดยเฉพาะในอัตราส่วนที่เหมาะสม

การอดทน และรอคอยเป็นเรื่องธรรมดาที่มนุษย์ทุกคนต้องพบเจอ ระยะเวลาที่ยาวนานในการพยายามทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมักได้ผลลัพธ์ที่คุ้มค่าหรือหากไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ก็ไม่ได้หมายความว่า เราไม่ได้อะไรเลย

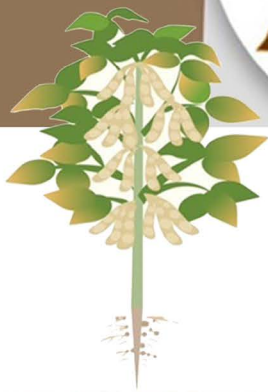
การสูญเสียในกระบวนการผลิต ถั่วเหลือง

ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายเพื่อลดการสูญเสียอาหาร โดยคณะกรรมการอาหารแห่งชาติได้จัดทำยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทยฉบับที่ 2 (2561-2579) เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคงด้านอาหาร และมีการใช้อย่างไม่สิ้นเปลือง

ประเทศไทยผลิตถั่วเหลืองคิดเป็น 1% จากความต้องการใช้ภายในประเทศ

พื้นที่สำรวจผู้ผลิตถั่วเหลืองในงานวิจัย

งานวิจัย: การประเมินการสูญเสียถั่วเหลืองในขั้นตอนหลังการเก็บเกี่ยวตลอดโซ่อุปทาน กองวิจัยและพัฒนาวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูปผลิตผลเกษตร กรมวิชาการเกษตร

ใช้รถเกี่ยวขนาด

เก็บเกี่ยวด้วยมือ

1.91%

ขั้นตอนตอนการกระเทาะเปลือก

6.38%

ขั้นตอนการตากและเก็บรักษา

7.79%

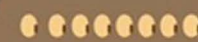
เก็บรักษาที่จุดรวบรวม

5.63%

ก่อนการแปรรูป

4.63%

เกษตรกร

ผู้รับจ้างและรวบรวม

ผู้ประกอบการ

บุคคลผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตถั่วเหลือง

ความสำคัญของผลผลิตถั่วเหลือง

น้ำมันถั่วเหลือง

น้ำมันถั่วเหลือง(Soybean oil) เป็นน้ำมันพืชที่สกัดจากเมล็ดถั่วเหลือง และถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในการปรุงอาหารประเภท ทอด ผัด นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นส่วนประกอบของน้ำมันชักเงาได้อีกด้วย โดยน้ำมันถั่วเหลืองถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในตลาดโลก และมีอัตราการบริโภคเป็นอันดับ 2 รองจากน้ำมันปาล์ม

กากถั่วเหลือง

ส่วนที่เป็นผลพลอยได้จากการสกัดน้ำมันออกจากเมล็ดถั่วเหลือง เป็นอาหารแหล่งโปรตีนที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ได้ดี เพราะมีโปรตีนสูงถึง 34 เปอร์เซ็นต์ และเป็นโปรตีนที่มีคุณภาพสูงมีกรดอะมิโนจำเป็น (Essential amino acid) หลายชนิด

ถั่วเหลืองอุตสาหกรรม

ผลผลิตถั่วเหลืองเป็นปัจจัยสำคัญในการแปรรูปเชิงอุตสาหกรรมที่สำคัญ เช่น น้ำมันถั่วเหลือง แป้งถั่วเหลือง และการแปรรูปในลักษณะของเครื่องบริโภคหลากหลายชนิด

ผลิใบ

ก้าวข้ามท้าววิจัยและ
พัฒนาการเกษตร

วัตถุประสงค์

- เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย และผลการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกรมวิชาการเกษตร
- เพื่อเป็นสื่อกลางสำหรับนักวิจัยกับผู้บริหาร นักวิจัยกับนักวิจัย และนักวิจัยกับผู้สนใจการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะเป็นตัวอย่างหรือเป็นพื้นฐานการวิจัยขั้นสูงต่อไป

ที่ปรึกษา : รพีภัทร์ จันทรศรีวงศ์ กสิชยภคน เหมือนแจ้ง พงศ์ไท ไทโยธิน วิลาวัณย์ ไคร์ครองศรีภัทร เข็มทอง

บรรณาธิการ : อุดมพร สุพศุทธิ์

กองบรรณาธิการ : อังคณา สุวรรณกัญ จันทน์กานต์ จามสุภา มธุรส วงษ์ภุสร์ จันระวี จิตรสมาน

ช่างภาพ : กัญญาณัฐ ไพเพ็ง

ช่างศิลป์ : มณฑา แถมเงิน กฤษญา ดาวเรือง

บันทึกข้อมูล : สมจิตต์ ยะละห์

จัดส่ง : อีลลอรณ ศรีพันธ์

สำนักงาน : กรมวิชาการเกษตร ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ : 0 2561 2825 โทรสาร : 0 2579 4406 E-mail : prdoa55@gmail.com

พิมพ์ที่ : ตรีปเปิล คลือทิว โทรศัพท์ : 0 2047 6778